

1. B. Slančíková-Timrava: Ľapákovci

U Ľapákov národa je veľa. Štyria bratia so ženami a deťmi, piaty, najmladší, Mišo, ešte mládenec. Dievka jedna, Anča, tridsaťročná – nevydatá. Nevydala sa – je mrzáčkou. Lámka jej telo pokazila ešte za malička. Nechodí, len po dlaniach a kolenách, čo sa vláči po chyži. Po driek je pekná; tvár má krásnu dosiaľ, ale nohy vystrieť nemôže...

Veľa je ľudí u Ľapákov... Keď sa všetci zídu, temer nestačia lavice. A keď obsadnú stôl na obed, čo len po sedem ráz začnú do misy lyžicami, už sa i vyprázdni... Ľudu dosť, ale to je chyba, že nieto hlavy v dome. Ešte kým stará gazdiná, ich mať, žila, bolo ako-tak. Ale ako ona v pominulú zimu zložila ustaté kosti do hrobu, jej pozostalí sú ako ovce bez pastiera. Otec umrel dávno – nieto, kto by viedol veľkú čelad'. Chlapi síce sa znášajú, oni pristali, aby gazdom bol najstarší brat Paľo, ako sa i patrí; ale ženy uzgodnúť sa nemôžu. Najstaršia nevesta, Iľa, od Jablonckov braná, myslí si, že jej náleží veslo, i drží ho v ruke, no z ostatných ani jedna nie je spokojná s tým, a najnespokojnejšia mrzáčka Anča peknej tváre. Ona k nenávisti popudzuje ešte i ostatné. Ona chce rozkazovať a vždy to chce, čo nechce Iľa. Nechce Iľu nik, lebo sa vyvyšuje nad všetky. Je i v obecnej službe: je babičou. Bola na kurze v Sobote zo dva mesiace a odvtedy drží sa nad ostatné povýšene, akoby bola nie zo sedliackeho, ale z panského rodu. Nič sa jej odvtedy nepáči v dome, s ničím nie je spokojná. Nauča, majstruje a chce zrútiť staré obyčaje, odjakživa u Ľapákov zakorenené.

1. Iľu a Anču autorka charakterizuje aj podstatnými menami:

- a) Iľa - hádavá
- b) Anča - namyslená
- c) Anča - kráľovná
- d) Iľa - kráľovná
- e) Iľa - namyslená
- f) Anča - zmija
- g) Iľa - zmija
- h) Anča - hádavá
- x) Žiadna z možností nie je správna

2. Aký typ rozprávača nachádzame v texte ukážky?

- a) personálny
- b) vševediaci
- c) priamy

3. Vysvetlite slovné spojenie „nieto hlavy v dome“.

Vychádzajte z textu ukážky.

- a) Chýba im vedúca osobnosť, ktorú by rešpektovali.
- b) Chýba im niekto múdry, vzdelaný.
- c) Nikto nie je doma, v dome je prázdno.

4. Koľkokrát sa v texte ukážky nachádza apoziopeza, čiže neukončená výpoveď?

- a) dvakrát
- b) trikrát
- c) ani raz
- d) štyrikrát

5. Vyberte všetky nepravdivé tvrdenia o diele Ľapákovci

- a) Iľa dosiahla, aby sa s manželom dohodli a začali stavať vlastný dom.
- b) V tomto románe B. S. Timrava zobrazuje rodinu pasívnych ľudí.
- c) V rodine Ľapákovcov (s výnimkou Paľu) sa až do konca nič nezmenilo, preto sa stali symbolom lenivosti, zadubnosti...
- d) Iľa sa Ľapákovcom vyhrážala, že pôjde do služby k pani rektorke, no napokon nešla.
- x) Žiadna z možností nie je správna

6. Autorkinu tvorbu delíme do niekoľkých skupín. Do akej skupiny patria Ľapákovci?

- a) novela s autobiografickým charakterom
- b) poviedka zo života vidieckej inteligencie
- c) novela zo života dedinského ľudu

d) poviedka zo života dedinského ľudu

2. Hájnikova žena

*Jak hniezdo v tesnu parutí
v úkryte košatého krovía:
v hôr neprehľadnom zákutí
chalupa čuší hájnikova.*

(...)

*Navonku tíš... Až spoza riavy,
kde krovín mitor s jedlinami,
ktos' zadruzgotal porostom
a začernal sa príkrov hlavy
(podistým sliedič za ryndzami),
však hneď zmizol: lebo vtom
pohorským svahom oproti*

*u strelec vylupnul sa z hory,
muž strmý čarnej lepoty —
pán Artuš... Sťa by koho stíhal,
zobracal sem-tam palné zory;
načúval — kročil a zas číhal —
S tým obkolesiac chalupu,
keď videl, že nič na priekory,
na dvorec šupol kradmým zvykom;
tak doplužil sa ku schodíkom;
a tými hybaj hurtom dnu! —
Čo a jak Hanka, keď host' vkročil:
nevedieť (iste skamenelá,
zabudla uvítania vďak,
keď zrak jej úšker diabla zočil,
stál známy pred ňou vlkodlak
a okáľama žhavo stočil).*

1. Kto je autorom diela?

- a) M. Kukučín
- b) J. G. Tajovský
- c) P. O. Hviezdoslav
- d) S. H. Vajanský

2. Označte, koľko postáv vystupuje v ukážke.

- a) tri
- b) štyri
- c) jedna
- d) dve

3. Určte schému a druh rýmu v prvej strofe.

- a) ABcABc, postupný rým
- b) bez rýmu
- c) AABB, združený
- d) ABAB, striedavý

4. Zараdte ukážku k literárnemu žánru.

- a) lyrickoepická básnická skladba
- b) epická skladba
- c) lyrizovaná novela
- d) lyrická skladba

5. Pojem **prírodno-psychologický paralelizmus** znamená:

! viac správnych odpovedí !

- a) atmosféra v prírode odráža duševný stav človeka
- b) zdôrazňujú sa vtedajšie ekologické problémy a potreba chrániť prírodu
- c) v diele sa autor sústreďí na zobrazovanie prírody
- d) príroda sa v diele správa ako človek, vystupuje ako ďalšia postava
- x) Žiadna z možností nie je správna

3. Statky - zmätky

Zuzka (sama): Mne nikto neuzná. Každý mi len, i vlastná mať - len trp a trp. Ale ja to nevydržím. Ako keby to bolo od hladu alebo od smädu trpieť. Ja trpieť, a on na mňa nepomyslí? Trpieť od muža, ktorý ma klame...Nie, dosť bolo už. Nebudem trpieť! Bola by som horšia od frajerky. Sama sebe by sa musela zhnusiť.

1. Kto je autorom diela?

- a) B. S. Timrava
- b) M. Kukučín
- c) E. M. Šoltéssová
- d) J. G. Tajovský

2. Ako sa v literárnej teórii nazýva prehovor Zuzky v ukážke:

- a) dialóg - priama reč
- b) monológ - polopriama reč
- c) monológ - nevlastná priama reč
- d) monológ - priama reč

3. Na základe poznania diela Statky-zmätky analyzujte názov diela.

- a) Majetky spôsobujú rozpory medzi ľuďmi v rodinách a medzi manželmi.
- b) Na statkoch a farmách je vždy veľa práce, preto sú tam aj zmätky.
- c) Ak má človek veľa majetku, stráca nad ním kontrolu.

4. Ktorá z nasledujúcich možností najlepšie vystihuje vzťah Ďurka k jeho žene Zuzke.

- a) Zuzku síce ľúbil, ale nedokázal zniesť jej správanie.
- b) Mal Zuzku rád, ale okolnosti jeho vzťah k nej zničili
- c) Zuzku nemal rád, ale usiloval sa jej to vynahradiť svojou láskavosťou.
- d) Zuzku nikdy nemiloval, vzal si ju na nátlak rodiny.

5. Ako sa končí dielo, z ktorého je ukážka?

- a) Vyhrotením nenávisti medzi hlavnými postavami.
- b) Rozhodnutím hlavnej hrdinky začať nový život.
- c) Tragicky - smrťou hrdinky.
- d) Úplným zmierením hlavných postáv.

4. *Labyrint sveta a raj srdca*

KAPITOLAVI – OSUDROZDEĽUJEPOVOLANIA

A videl som, ako tí, ktorí prichádzali od Brány života, po jednom k nemu pristupovali. Každý, kto do toho hrnca siahol a vytiahol si ceduľku s nejakým nápisom, hneď bežal do niektorej uličky mesta. Jeden s radosťou a výskaním, jeden so smútkom a ľútosťou krútil sa a obzeral okolo seba.

Pristúpil som bližšie a nahliadol som niektorým do ceduliek. Videl som, že niekto vytiahol Panuj, niekto Slúž, ten Rozkazuj, iný Poslúchaj, ďalší Píš, iný Or, ďalší Uč sa, iný Kop, ďalší Súd, iný Bojuj atď. Divil som sa, čo to znamená. Vševed mi odvetil: „Tu sa rozdeľujú povolania a práca, teda čomu sa kto vo svete má venovať. Tie správca nad lósmi, zvaný Osud, dáva a každý, kto do sveta vchádza, musí tento príkaz prijať.“ Vtom ma môj sprievodca Mámil drgol, aby som si tiež siahol do hrnca po ceduľku. Prosil som ho, aby som nebol nútený tak narýchlo sa slepému šťastiu podriaďiť. Ale povedal mi, že to bez vedomia a dovolenia pána Osudu nie je možné, a tak som pokorne k nemu pristúpil so žiadosťou, že som prišiel s tým úmyslom, aby som si všetko sám najprv prehladal a čo sa mi bude páčiť, to si vyberiem. On mi odvetil: „Synu, vidíš, že to nikto nerobí, ale to, čo sa im podá, to si hneď vezmú. Ale ak si toto tak veľmi žiadaš, dobre.“ Zobral ceduľku a napísal na ňu „Speculare“, teda Dívaj sa alebo Spytuj, podal mi ceduľku a pustil ma.

1. Kto je autorom diela:

- a) Hans Jacob Christoffel von Grimmelshausen
- b) Ján Baltazár Magin
- c) Jan Amos Komenský
- d) Ján Simonides

Označte možnosť, ktorá nevyplýva z ukážky.

- a) Osud odmietol prosbu, aby si mohol hlavný hrdina voľbu ceduľky premyslieť.
- b) Vševed mu vysvetlil, ako pán Osud dohliada nad výberom ceduliek s povolaním.
- c) Každý človek bol spokojný s výberom tabuľky, radoval sa a výskal.
- d) Tí, ktorí prichádzali od Brány života, po jednom pristupovali k hrncu s ceduľkami.

Koľko povolaní rozdelil Osud v ukážke?

- a) 10
- b) 11
- c) 12
- d) 9

Určte v ukážke hlavnú myšlienku:

- a) hlavný hrdina sa odmieta podriaďiť osudu
- b) hlavný hrdina odmieta povolanie Dívaj sa
- c) hlavný hrdina si vyberie povolanie Uč
- d) hlavný hrdina sa s radosťou podriadi osudu

Hlavný hrdina má v diele dvoch sprievodcov:

- a) Vševed a Osud
- b) Vševed a pútnik
- c) Vševed a Mámil
- d) Mámila Osud

Ktorý typ rozprávača sa uplatňuje v ukážke?

- a) vševediaci
- b) personálny
- c) oko kamery
- d) priamy

5. H. J. Ch. von Grimmelshausen:

Podajedných som videl choriet na závisť, o tých sa hovoríeva, že sa zožierajú, lebo chodia vždy bledí a smutní. Túto chorobu pokladám za najnebezpečnejšiu, pretože má pôvod v diablove, i keď ju zapríčiňuje šťastie, ktoré má chorého nepriateľ, a kto takého dôkladne vylieči, mohol by sa takmer chváliť, že prinavrátil strateného syna kresťanskej viere, keďže táto choroba neschvacuje poriadnych kresťanov, lebo tí nenávidia len hriech a nereseť. I hráčsku náruživosť pokladám za chorobu, nielen, že to prináša so sebou to meno, ale preto, lebo tí, ktorých sa chytí, sú ňou horšie preniknutí ako nejakou otravou. Jej príčinou je záhaľčivosť, a nie lakomstvo, ako sa niektorí nazdávajú, a keď odnímeš rozkošnosť a záhaľčivosť, táto choroba prejde sama od seba. Tak som poznal, že i obžerstvo a korheľstvo je choroba a že pochádza z návyku, a nie z nadbytku.

Z ktorého diela pochádza ukážka:

- a) Valaská škola mravív stodola
- b) Dobrodružný SimpliciusSimplicissimus
- c) Väzenie, vyslobodenie a putovanie
- d) Ostne alebo Obrana

Označte, o čom hovorí ukážka.

- a) ľudia ochorejú, pretože sú závistliví
- b) choroba je zapríčinená zlou životosprávou
- c) ľudia sú bledí a smutní, lebo sú chorí
- d) kresťanská viera lieči choroby

Akým typom románu je dielo, odkiaľ pochádza ukážka?

- a) pikareskný – kompozíciurománu tvorí putovanie hrdinu a prežívanie drobných epizód
- b) dobrodružný – je založený na zaujímavýchudalostiach, napätí a nevšedných príhodách
- c) cestopisný – opis života a kultúry iných krajín a cesty po nich
- d) historický – autor sa vracia do minulosti, zobrazuje určitú historickú udalosť

Čo znamená v preklade SimpliciusSimplicissimus?

- a) najzložitejší z najjednoduchších
- b) najjednoduchší z jednoduchých
- c) najlepší z najhorších